

ВІДГУК

рецензента

кандидата економічних наук, доцента

Ачкасової Оксани Вікторівни

на дисертаційну роботу Балясного Віктора Олеговича

на тему «Організаційно-економічне забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу підприємств»,

виконану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми дослідження.

У глобалізованій економіці швидка зміна технологій та цифровізація зумовлюють необхідність впровадження гнучких форм зайнятості. Це дозволяє підприємствам залишатися конкурентоспроможними, знижуючи витрати на персонал і одночасно забезпечуючи ефективне використання людських ресурсів. В Україні особливу актуальність набувають питання гнучкої зайнятості у зв'язку з військовими діями, які викликають релокацію підприємств, втрату кадрового потенціалу, зміну умов праці та зростання дистанційної роботи. Впровадження гнучкої політики зайнятості дозволяє підприємствам адаптуватися до нових умов, зберігаючи трудовий потенціал і забезпечуючи стабільність функціонування.

Виходячи з зазначеного, тема дисертації Балясного В.О., що спрямована на вдосконалення та подальший розвиток теоретичного, методичного забезпечення та розроблення практичних рекомендацій щодо організаційно-економічного забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу, є актуальною.

Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Дисертаційна робота Балясного В.О. проводилась відповідно до планів наукових досліджень Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. В основу роботи покладено науково-методичні й практичні розробки, що є частиною: госпдоговірної науково-дослідної роботи

за темою «Формування компенсаційного пакету в системі стимулювання персоналу» (державний реєстраційний номер 0123U102075), за якою здобувачем розроблено вступ та підрозділ «Компенсаційний пакет як елемент стимулювання персоналу»; бюджетно-кафедральної науково-дослідної роботи за темою «Науково-методичне забезпечення управлінської діяльності в умовах кризового та воєнного стану» (державний реєстраційний номер 0122U201259), за якою здобувачем розроблено розділ 2 «Науково-методичне забезпечення антикризового управління персоналом», де дисертант приймав безпосередню участь.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

В дисертаційній роботі Балясного В.О. комплексно узагальнено теоретичні положення, розроблено методичні підходи, а також практичні рекомендації щодо організаційно-економічного забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу підприємств.

Об'єкт та предмет дослідження визначені коректно. Завдання роботи встановлено в достатній кількості та у логічній послідовності для досягнення мети дисертації. Загальний аналіз змісту дисертації та висновків дозволяє стверджувати, що поставлені автором завдання були повної мірою виконані, мета дослідження досягнута. Матеріал дослідження викладено чітко, зрозуміло, доступно, послідовно, в науковому стилі.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, в достатній мірі обґрунтовані та характеризуються високою достовірністю. Такий результат обумовлений використанням значної інформаційної бази дослідження (124 джерела використаної літератури). Автором проведено глибокий та якісний аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців з обраної теми та матеріалів науково-практичних конференцій. Крім того, в дослідженні використано дані вітчизняних підприємств та широкий спектр статистичної інформації, отриманої з даних Міністерства соціальної політики України, Міністерства розвитку громад і територій України, Державної служби статистики України, Національної служби посередництва і примирення. Розглянуто та проаналізовано законодавчі та нормативні акти з питань національної та соціальної безпеки.

Обраний автором методичний інструментарій проведення дисертаційного дослідження також значною мірою посприяв виконанню завдань роботи, успішному розкриттю теми та отриманню обґрунтованих та достовірних результатів. Основою проведеного дослідження є наступні методи: теоретичного узагальнення, системного аналізу та наукової класифікації – для визначення сутності та структурного змісту понять «нестандартна зайнятість», «гнучка зайнятість», «флексік'юріті»; статистичного аналізу – для оцінки макроекономічних детермінант реалізації гнучкої політики зайнятості, метод експертних оцінок – для визначення особливостей реагування вітчизняними підприємствами на зміни в зовнішньому середовищі протягом останніх років; контент-аналізу та бібліографічного аналізу – для дослідження особливостей використання концепції флексік'юріті; таксономії – для побудови моделі флексік'юріті в Україні, яка базується на двовимірному підході, запропонованому Європейським фондом покращення умов життя та праці; SWOT-аналізу – для аналізу можливостей впровадження гнучких форм зайнятості на вітчизняних підприємствах; графічний метод – для наочного зображення викладених положень дисертації.

Структура дисертації

Дисертація Балясного В.О. складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків за розділами та загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 300 сторінок, обсяг основного тексту – 212 сторінок (8,79 авт. арк.), що відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Зміст роботи викладено в логічній послідовності, відповідно до визначених об'єкту, предмету, мети, завдань, та повністю розкриває отримані наукові результати. Сформовані висновки в достатній мірі відображають одержані наукові результати. В додатки включено додаткові матеріали, отримані в результаті роботи, та копії довідок про практичне використання результатів дисертації.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих в дисертації

Результати дисертації Балясного В.О. спрямовані на узагальнення і розвиток теоретичних положень, розроблення методичних підходів і практичних рекомендацій щодо організаційно-економічного забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу підприємств.

В роботі виявлено елементи наукової новизни, що полягають в наступному:

1. Вперше запропоновано визначення дефініції «флексік'юриті» з урахуванням особливостей західної концепції та вітчизняного інституційного середовища, під якою в роботі розуміється політика зайнятості, яка реалізується державою на макро-рівні, та окремими підприємствами, що спрямовується на підвищення гнучкості ринків праці, а також забезпечуються інтереси роботодавців та підвищується рівень соціальної захищеності працівників шляхом нормативно-договірного регулювання;

2. Вперше побудовано таксономічні показники моделі флексік'юриті в Україні, які ґрунтуються на двовимірному підході, запропонованому Європейським фондом покращення умов життя та праці, та який передбачає розрахунок таксономічних показників гнучкості та безпеки для вітчизняного ринку праці;

3. Удосконалено науково-методичний підхід щодо кількісної оцінки суворості норм вітчизняного законодавства у сфері захисту зайнятості, який дозволив побудувати зведені індикатори законодавства із захисту зайнятості та наочно побачити існуючі прогалини, а саме відсутність норми щодо компенсації після несправедливого звільнення та відсутність додаткових витрат роботодавців під час масового вивільнення працівників, відсутність врегулювання питань тимчасової зайнятості

4. Удосконалено методичний інструментарій впровадження гнучкої HRM-стратегії в діяльність вітчизняних підприємств на прикладі ПрАТ «Харківенергозбут», який передбачає виділення етапів впровадження, використання різних форм гнучкості залежно від категорій персоналу, та індивідуальних особливостей конкретних працівників за

допомогою їхньої бальної оцінки, що дозволить зробити процес впровадження системним, прозорим та гнучким.

5. Дістало розвитку визначення поняття «гнучкої політики зайнятості персоналу» як політики підприємства по відношенню до працівників, яка надає останнім можливість індивідуалізації трудових відносин в питаннях організації робочого часу, робочого місця, а також організації праці, яка забезпечується особливим нормативно-правовим регулюванням за рахунок акцентуації уваги на індивідуалізації праці;

6. Дістала розвитку класифікація різновидів гнучкої політики зайнятості персоналу шляхом виділення трьох класифікаційних ознак: ті, що акцентують увагу на нормативно-правовому аспекті регулювання зайнятості на підприємствах; ті, що акцентують увагу на організаційних засадах забезпечення гнучких форм зайнятості; ті, що враховують особливості обліку найманих працівників.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях.

Основні результати дисертації оприлюднено у 8 наукових працях, серед яких: 1 стаття у вітчизняному виданні, що включене до міжнародної наукометричної бази Web of Science; 2 статті у наукових фахових виданнях України, у тому числі що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 5 тез доповідей і матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 2,68 ум. друк. арк., особисто автору належить 2,053 ум. друк. арк.

Практичне значення одержаних результатів

Результати дисертації Балясного В.О. мають практичне значення, адже в роботі представлені практичні рекомендації щодо організаційно-економічного забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу підприємств. Впровадження таких рекомендацій сприятиме використанню результатів дослідження для розроблення програм переходу на гнучкі форми зайнятості персоналу для вітчизняних підприємств на мікро- та мезо-рівні.

Свідченням практичної значимості пропозицій автора є приклади їх впровадження в діяльність підприємств, про що надано відповідні довідки. Результати дисертації використовуються наступними підприємствами: АТ

«Харківміськгаз» (довідка № 07/2901, від 02.09.2024 р.); ПрАТ «Харківенергозбут» (довідка № 05/5433, від 10.09.2024 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи якість рецензованої дисертації, слід виділити окремі суперечливі та дискусійні положення, щодо яких необхідні додаткові пояснення здобувача:

1. У роботі розглядаються сучасні форми гнучкої зайнятості, як, наприклад, аутсорсинг, краудсорсинг тощо (підрозділ 1.1). Проте недостатньо приділено уваги аналізу ризиків, які можуть виникнути при їх впровадженні, наприклад, ризикам, пов'язаним із безпекою даних, правовим аспектам чи можливим витратам на впровадження цих форм. Наявність такого аналізу зробила б розділ більш прикладним і практично значущим.

2. У підрозділі 2.3 автор проводить анкетування через Google-форми, що є зручним інструментом збору даних. Водночас у роботі недостатньо деталізовано критерії відбору респондентів та репрезентативність вибірки. Більш детальний опис цих аспектів дозволив би підвищити достовірність отриманих результатів та розширити можливість поширення висновків на загальну сукупність підприємств.

3. У підрозділі 3.1 запропонована гнучка HRM-стратегія в діяльності підприємств, яка враховує переважно стабільне економічне середовище. У зв'язку з воєнним часом доцільно розглянути адаптацію моделі до умов релокації підприємств, роботи в зонах активних бойових дій чи з урахуванням дефіциту кадрів.

4. У підрозділі 3.3 автор наводить приклад впровадження HRM-стратегії на прикладі ПрАТ «Харківенергозбут». Доцільно було б розширити аналіз, включивши підприємства різних галузей. Це зробило б висновки більш універсальними та показало б адаптивність запропонованих стратегій до умов різних секторів економіки.

5. У роботі запропоновано низку заходів для покращення організаційно-економічного забезпечення зайнятості. Однак, було б корисно додати механізми підтримки працівників, які змушені тимчасово покинути робочі місця через воєнні дії (наприклад, підтримка мобільності чи використання цифрових інструментів для віддаленої роботи).

Зауваження мають дискусійний характер та не впливають на позитивний висновок щодо аналізованої дисертації.

Загальний висновок.

Дисертація Балясного Віктора Олеговича на тему «Організаційно-економічне забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу підприємств» є завершеною та самостійною науковою працею, що характеризується наявністю елементів наукової новизни, які спрямовані на вирішення актуальних проблем забезпечення гнучкої політики зайнятості персоналу. Результати дисертаційного дослідження мають теоретичне та практичне значення, висновки і рекомендації є достовірними та повною мірою обґрунтованими. Рівень оприлюднення основних положень дисертації у наукових публікаціях, апробації та практичного впровадження результатів відповідає встановленим вимогам. Актуальність, обсяг і зміст дисертації, елементи наукової новизни відповідають спеціальності 051 «Економіка».

В цілому за результатами ознайомлення із представленою дисертацією можна зробити висновок про її відповідність вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44. Автор роботи Балясний Віктор Олегович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної економіки
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця

Оксана АЧКАСОВА

Підпис засвідчую:

Вчений секретар ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Оксана ПИСАРЧУК

